

Minnisblað

Alþingi
Erindi nr. P 137/449
komudagur 26.6.2009

Minnisblað þetta er sett fram vegna fundar sveitarstjórnarmanna og stofnfjáreiganda í Sparisjóðnum í Keflavík, úr Húnaþingi vestra og Viðskiptanefndar Alþingis föstudaginn 27. júní 2009. Tilfni fundarins er frumvarp til breytinga á lögum nr 161/2002 með síðari breytingum, um fjármálafyrirtæki.

1. hluti

Almennt um frumvarpið

Almennt séð má taka undir meginmarkmið frumvarpsins sem að ríkið komi sparisjóðunum á Íslandi til aðstoðar á grundvelli svokallaðra neyðarlaga nr 125/2008. Markiðin um styrkingu rekstrargrundvallar þeirra og samfélagslegt hlutverk eru í eðli sínu jákvæð.

Við nánari skoðun koma hins vegar upp margvíslegar spurningar sem snúa að hvort andi þeirrar lagasetningar sem boðuð er nái í raun fram að ganga þ.e. innihaldið endurspeglar ekki boðskapinn.

Tekni er undir umsagnir fjölmargra aðila sem vara við þeirri leið að færa niður núverandi stofnfé sbr. 7, 8, og 10. Gr. frumvarpsins. Með því er í raun verið að opna á ríkisvæðingu sparisjóðakerfisins og líklegt er að ríkið muni verða ráðandi stofnfjáraðili og nánast sá eini í flestum sparisjóðum landsins. Ef slík verður raunin má spyrja sig hvort ekki væri ódýrara og einfaldara að ríkisbankarnir yfirtækju sparisjóðina og starfræktu útibú víða á landsbyggðinni í stað þess að ríkið sæti uppi með 99% ríkisvætt bankakerfi. Þá má spyrja þeirrar spurningar hvernig ríkið hyggist losa um stofnfjáreignarhald sitt að einhverjum tíma liðnum. Varla telst það fýsilegur kostur að leggja fjármagn í rekstur þar sem eigerdur/vörslumenn stofnfjár sitja að fullu uppi með tapið en njóta ávinnings á afar takmarkaðan hátt.

Varðandi 12. grein má bend á að þar er gerð krafa um að helmingur af hagnaði sparisjóðs skuli renna til uppbyggingar varasjóðs. Benda má að reynsla síðustu ára sýnir að ef einhverstaðar eru peningar sem ekki er skýr umráðaréttur yfir eða skýr meðferð um, munu menn finna leiðir til þess að koma höndum yfir þessa fjármuni eða nota þá í sína eignin þágu. Þess vegna má velta því upp hvort rétt sé að byggja varasjóðina upp með að nýju með þessu hætti. Spyrja má hvort skynsamlegra væri að setja skýrari reglur um það hvernig sparisjóðir megi fjárfesta. Þannig mætti tryggja að þau verðmæti sem eru í sparisjóðunum gufi ekki upp á einni nóttu. Þetta mætti gera á þann hátt að sparisjóðum væri annaðhvort bannað að eiga hlutabréf eða að ekki sé leyfilegt að telja þau með þegar kemur að mati eigin fjár og áhrif þeirra á rekstrarafkomu. Þeim verði einnig skylt að vera með slíkar eignir í sér

félögum sem hafi ekki annan tilgang en að vista þessar eignir. Þær verði ekki taldar til eignar eða hækunar/lækkunar rekstrarafkomu fyrr en þau eru seld og komin í það form sem sparisjóður á að bygja afkomu sína á, þ.e. peninga eða skuldabréf.

2. hluti

Hér að neðan eru kynntar þrjár hugmyndir sem mögulega gætu komið að gangi við lausn á vanda stofnfjáreigenda sparisjóðanna í landinu.

Viðt ótarlífeyrissparnaður

Að stofnfjáreigendum verði heimiluð notkun Viðbótarlífeyrissparnaðar til kaupa á stofnfé eða kaupa skuldabréf til stofnfjárkaupa af þeim fjármálastofnunum sem lánuðu til kaupana. Þarna færu saman hagsmunir sparisjóðanna og skuldsettra stofnfjáreigenda þar sem meiri líkur væru á að stofnfjáreigendur gætu staðið í skilum varðandi sín lán og myndað um leið eign í stofnfé. Þetta stofnfé gætu menn svo innleist við lífeyrisaldur en andvirði þess yrði þá væntanlega uppreiknað nafnverð að viðbættum vöxtum á stofnféð. Þetta stofnfé gæti sparisjóðurinn svo selt aftur til nýrra lífeyrisgreiðenda og þannig viðhaldið hringrásinni. Þarna færu klárlega saman hagsmunir þeirra sem vildu standa vörð um sinn sparisjóð og hafa áhrif á ráðstöfun síns sparnaðar, og þeirrar hugmyndafraeði að stofnfjáreigendur séu í raun gæslumenn sjóðanna. Til þess að stofnfjáreigendur geti sinnt því hlutverki verður að gera þeim kleift með einföldum hætti að leggja sjóðunum til nægjanlegt fé á einfaldan hátt, án þess að taka áhættu samfara lántöku.

Deilkaskiptur stofnsjóður

Að gerður verði mikill greinarmunur á stofnfjárframlagi ríkisins og núverandi stofnfé með þeim hætti að stofnuð verði sérstök deild um nýtt stofnfé. Um þessa deild gildi rýmri heimildir um viðskipti með stofnfé sem ætti að gera að verkum að ríkið hefði meiri möguleika en ella að losa um sína stöðu í stofnfé, nyti aðgreiðslna til jafns við aðra osfrv. Hin deildin innihéldi núverandi stofnfé. Um hana giltu aðrar reglur en snúa myndu m.a. að takmörkunum á viðskiptum með stofnfjárhluta í til að mynda 5 ár. Stofnfé þeirrar deildar yrði áfram á núverandi nafnverði. Þeirri deild mætti svo skipta í fleiri deildir þar sem aðgreindir væru stofnfjáreigendur úr hópi sveitarfélaga, fyrirtækja og einstaklinga. Með því móti væri hægt að einangra og fást við skuldavanda stofnfjáreigenda á markvisst á þann hátt að aðgreiðslur til skuldugra stofnfjáreigenda færu í að greiða lánin niður en aðgreiðslur til opinberra aðila og þeirra sem ekki væru skuldugir færu í að byggja sjóðinn upp. Þannig færu saman hagsmunir stofnfjáreigenda og sjóðsins á þann hátt að fleiri gætu staðið í skilum við lán til stofnfjárkaupa sem leiða myndi til hraðari uppbyggingu sjóðanna.

Víkjandi lán

Ríkissjóður, væntanlega í gegn um Seðlabankann, veitir sparisjóðunum víkjandi lán, sem nemur sömu upplæð og umsókn þeirra um stofnfjárframlag, í stað þess að leggja þeim til nýtt stofnfé. Víkjandi lán hefur jákvæð áhrif á CAD hlutfall sparisjóðanna og gerir því í raun sama gagn og stofnfjárukning. Víkjandi lán stendur framar stofnfé, komi til gjaldþrots sparisjóðs og því má segja að áhætta ríkisins væri minni en að leggja þeim til aukið stofnfé. Lánið gæti t.d verið til 5. ára og þá mætti endurmeta stöðuna í ljósi árangurs af endurreisn sjóðsins.. Ríkið gæti sett ströng skilyrði um stjórnun og rekstur sjóðsins m.a með því að gera kröfu um meirihluta í stjórn sjóðsins á meðan lánstíma stæði. Stofnfé yrði ekki fært niður og hagur stofnfjáreigenda af því að byggja upp sjóðinn færi algjörlega saman við hagsmuni ríkisins af því að fá lánið endurgreitt vegna möguleika á gjaldfellingu lánsins og þar með umbreytingu í stofnfé. Vegna umræðu um lánveitingar af þessu tagi verður ekki undan vikist að nefna það fordæmi sem ríkið hefur í raun gefið með lánveitingu til tveggja smærri fjármálafyrirtæki nú nýlega á afar hagstæðum kjörum.

Ann: ið

Sé flekari upplýsinga eða umræðna óskað um þessar hugmyndir er hægt að hafa samband við undi ritaðan í síma 861-7263 eða á netfangið jon@ssnv.is

Hvar nmstanga 26. Júní 2009

Jón Óskar Pétursson, stofnfjáreigandi í Sparisjóðnum í Keflavík

